

glasitvi razsodbe, torej najkasneje 25. novembra 1920.; priglasi pa ga je šele 15. decembra 1920. Dan po okrajnem sodišču ukrenjene vročitve razsodbe zasebni obtožiteljici nima v tem pogledu pravnih posledic. V zakonu ni določeno, da je izostalemu zasebnemu obtožitelju vročiti oprostilno razsodbo. Sicer se je bila Marija R. že dne 22. novembra 1920 takoj po razpravi prikazala na okrajnem sodišču in je izvedela o oprostilni razsodbi.

Napačna je bila naposled uporaba toč. 4. § 281. k. pr. r. Ta ničnostni razlog more zakriviti sodnik samo na glavni razpravi. Zasebne obtožiteljice ni bilo na razpravi; sodnik ni nobenega predloga na razpravi zavrnil. Ko je sodnik zoper zakon odklonil predlog na delegacijo izven razprave, se ni pregrešil zoper napominano zakonito določbo, ki velja samo za sodne ukrepe na razpravi.

Sklep vzklicnega sodišča z razveljavljenjem prve sodbe oškoduje pravice obtožencev Franceta in Franice K. ker ju izpostavlja ponovnemu sodnemu pregonu, ki je pa po zakonu že ugasnil. Zato je bilo rečeni sklep razveljaviti in zopet uveljaviti oprostilno razsodbo. Te nične razsodbe pa ni smel stol sedmorice po § 292. k. pr. r. razveljaviti, ker bi to bilo v škodo obtožencev. Takisto je mogel stol sedmorice samo ugotoviti, da je bil kršen zakon s sklepom od 22. novembra 1920., ker je stvarno rešenje predloga na delegacijo ob obstoju oprostilne razsodbe brezpredmetno.

Gerkič.

Književna poročila.

Karl Tagányi: Lebende Rechtsgewohnheiten und ihre Sammlung in Ungarn. Berlin und Leipzig 1922, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger Walter de Gruyter & Comp. Strani 128.

Na berlinski univerzi deluje pod vodstvom profesorja drja Roberta Graggerja »ogrski znanstveni zavod« [Ungarisches Institut], ki kaže lepe uspehe. Izdaja znanstveno revijo Ungarische Jahrbücher s članki, ki zanimajo neposredno tujatam tudi Jugoslovane n. pr. o poskusih ustanovitve Jugoslavije 1848/49 (Josef von Thirn), o hrvatski publicistiki med svetovno vojno (Jozef von Bajza). Pod naslovom Ungarische Bibliothek pa je izdal »ogrski znanstveni zavod« doslej troje knjig. Prvi dve (Die

Herkunft der Ungarn, ihre Sprache und Urkultur; Deutsche Handschriften in ungarischen Bibliotheken) nas juristov ne zanimata neposredno; pač pa tretja, katere naslov je naveden v zaglavju tega naznanila.

Precej naj izrečem, da se mi zdi naslov na eni strani preširok, po drugi strani pa veliko preozek. Preširok je gotovo, ker se vsebina knjige nanaša zgolj na rodbinsko in dedno pravo, kar pove pisatelj v uvodu sam; preozek pa, ker pristavek »...in Ungarn« ni točen. Zakaj knjiga navaja in razpravlja o pravnih običajih takorekoč vseh deželâ celega sveta. Osobito pa je mnogo gradiva — in to opravičuje pač poročilo o knjigi v Slovenskem Pravniku — iz slovanskih deželâ. Res pa je, da odgovarja utesnitev naslova »...in Ungarn« pisateljevemu smotru, ki hoče napotiti ogrske nabiravce pravnih običajev, kako naj se oprimejo zbiranja teh, da se bo moglo tudi znanstvo okoristiti s pridom zbirk. Jasno pa je, da je knjiga ravno v tem pravcu tudi za nas važna, ker se pokazuje kakor prinos k smernicam za znanstveno zbiranje pravnih običajev sploh. Tista vprašanja, katera zastavlja T a g á n y i ogrskim raziskovalcem, veljajo tudi za naše zbiravce.

Knjiga je pa tudi sicer velezanimiva, ker obdeluje vse panoge rodbinskega življenja in dednega prava in nam razkriva na podlagi znanstveno predelanih virov od najstarejše dobe do današnjih dni narodovo pojmovanje o dotičnih institutih. Naj navedem vsaj nekaj poglavij iz pestre množice gradiva! Iz rodbinskega prava zanima prav posebno n. pr. exogamija in endogamija, zaroke mladoletnikov, rop ženâ, kup ženâ, botrinstvo, krvno pobratimstvo, matriarhat, adopcija, kult domačega ognjišča, iz dednega prava: pogrebne pojedine, čaščenje umrlih, kult dedov in pradedov, razdelba zapuščine, prednost pri dedovanju za prvorojence itd.

Pisatelj se je posluževal virov vseh kulturnih jezikov, razen slovenskih pač vseh slovanskih. Žal, da uporablja T a g á n y i kakor znanstvene vire tudi dela F. S. Kraussa (Sitte und Brauch der Südslaven 1885, Slavische Volksforschungen, Abhandlungen über Glauben, Gewohnheitsrechte, Sitten und Bräuche und die Guslarenlieder der Südslaven 1908), dasi je dr. J a n k o B a b n i k v Ljublj. Zvonu, l. VI dokazal, da je Krauss dve tretjini prvonavedenega dela prosto prepisal iz B o g i š i č a, in dasi je dr. M a t i j a M u r k o v Hessische Blätter für Volkskunde B. VIII. H. 1. na to nemške znanstvene kroge opozoril in Krausa neusmiljeno razkrinkal kot laži-znanstvenika, čigar dela mrgole netočnosti, ki pa ima vendarle drzno čelo slepiti prave znanstvenike s tujimi raziskavanji, kakor bi bila njegova. Drugo, kar bi T a g á n y i ju glede Jugoslovanov prigovarjal, je čudno dejstvo, da V u k a K a r a d ž i č a pač mimogrede na enem mestu citira, ko etimologizira v besedi »had« — vojska — družina, da pa sicer premalo upošteva njegov besednjak z bogato vsebino zapisanih pravnih običajev. Slednjič nas zelo moti, da Tagányi — namenoma? — transskribira jugoslovanski pravopis v neko spakedrano ortografijo, ki ne noben način ne sodi v knjigo, namenjeno znanstvenikom.

Navzlic vsem tem pomislekom sem mnenja, da bo knjiga vsakomur, ki se zanima za pravne običaje in za njihov zgodovinski razvoj, zelo dobro došla. Vsekakor podaje predvsem solidno osnovo za zbiranje narodnih

pravnih običajev po naših starejših knjigah in v živem narodu. Spomnim le na opise pravnih običajev Valvazorjeve, nadalje na Brechenfeldova in Hoffova dela. Prav zanimivo bi bilo Tagányijeve posledke primerjati z opisi naših avtorjev, takisto pa tudi z našimi narodnimi pesmimi.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Ivo Politeo: Politički delikt. Komisionalnom nakladom »Narodne Knjižnice«. Zagreb 1921. Str. 37, cena 5 Din.

Delo je prigodno, ipak dosti globoko zasnovano. Pisatelj je bil zagovornik Alije Alijagića, ki je bil dne 27. oktobra 1921 radi umora ministra Draškovića obsojen na smrt. Zagovor izza sodne razprave je nekoliko skrajšan, inache pa dobesedno tiskan za konec brošure. Vsekakor je prvi, daljši del knjižice plod resnih študij, ki jih noben kriminalist pri nas ne bi smel prezreti. V okvirju tega poročila se omejim le na prikaz ogrodja pravcate razprave o političnih deliktih.

Pisatelj izhaja iz vsebine Vidovdanske ustave, pa se obrne takoj k tiskovnemu zakonu za Hrvatsko in Slavonijo z dne 14. maja 1907 in k zakonu o državni vózi in zaporu (*custodia honesta*) z dne 18. junija 1918, povsod ugotavljajoč dotično označenje političnega delikta. Peča se na to z mednarodnimi dogovori glede izročevanja zločincev, nadalje z določili ustav Švice, Belgije, Francoske, Avstroogrške, Grške, Luksenburške, Argentinije, razpravlja o postanku in pomenu belgijske atentatske klavzule z dne 22. septembra 1856, — povsodi kazaje na opredelbo pojma političnega delikta. Študij literature mu daje priliko ugotoviti, kako podeljena so mnenja strokovnjakov v shvačanju politične narave deliktov. Ena skupina pisateljev polaga važnost na motive (*Laband*), druga na svrhu čina (*Lamma sch*), tretja pa na objekt in karakter ali politično važnost napadene pravne dobrine (*Liszt*). *Politeo* bi dal — ne da bi hotel definirati — opis političnega delikta tako-le: Politični delikt je zločinsko delo, ki ima brez ozira na predmet zločinskega napada politični motiv in svrho. Trdi, da so vsa zločinska dela iste vrste enaka med seboj, ako se motré ona sama glede predmeta in uspeha. Razlika se dobi šele izven dela, v — nagibu in svrhi. Po pisateljevem nazoru more biti vsak delikt politične narave. Na drugi strani pa mora konsekventno odklanjati razlikovanje čistih in mešanih političnih deliktov ali absolutnih in relativnih. Potem razlaga pisatelj, da v čl. 9. Vidovd. ustave mišljena prepoved smrtne kazni za »čiste politične krivice« ne more biti nič drugega nego obči delikt, ki ima motiv in svrho v politiki. Tretji odstavek tega člena, ki govori o primerih, pri katerih je poleg čisto političnih deliktov učinjeno še kako kaznivo delo, se nanaša samo na — procesualno subjektivno koneksiteto. To sklepa iz tega, ker je ta člen prepisan iz stare srbske ustave, ta pa iz belgijskega zakona, kjer je le tako umeti *delits politiques on faits connexes à un délit politique*. Simpatičen je apel pisateljev: »Trebalo bi uvesti i porotu, da čujemo glas današnje generacije o političkome deliktu«. Ne mogli bi pa akceptirati v splošnosti pisateljeve utemeljitvene teze: »Na politički delikt politička kazna« ... z izvajanji: Protiv političkih zločina u onome smislu, kao ih gore razložih, ne može da bude uopće kazna prevencije. Nju treba

tražiti izvan kaznenog zakona, a najbolji putokaz kod tog traženja jesu prilike, koje su motivirale djelo političkog zločinca, jest stanje, koje je protivno svrhi, što ju je on htio postići svojim djelom. Politički se delikt prevenira dobrom politikom, koja u poslednjem redu smije nositi oznaku kriminalne, a kad je i kriminalna, i onda mora biti dobra«. Tako daleč segajoče »privilegiranje« političnih dejanj zgolj iz vidika motiva in svrhe bi utegnulo kmalu vesti do nezaželjenih terorističnih pokretov.

Pripomnil bi še, da rabi pisatelj dosledno termin »kriminalistika« za pojem »kriminalne vede« v nasprotju z občo znanstveno terminologijo in pa, da se ni vsaj ozrl na sklepe instituta za mednarodno pravo v Ženevi, in mednarodne konference v Oxfordu in Rimu, ki vsekakor dajejo bazo zato, da se s takimi delikti, ki gredo zoper splošne temelje vsakega pravnega reda, ne sme postopati v pogledu izročevanja tako kakor s političnimi delikti, — kar bi bilo po teoriji, katero zagovarja pisatelj, vsekakor mogoče.

Dr. Metod Dolenc.

A. Kuder: *Menično pravo, II. izdaja, 1921. Strani 212.* Knjiga ima v meničnem pravu običajno razporeditev. Odlikuje se po lahkem, razumljivem, neprisiljenem slogu. Slovenjeni termini zvane po domače, ker pisatelj ne prevaja vseh terminov poprek, držeč se pregovora, da naglica ni dobra. Menično pravo ima eminentno mednarodni značaj. Termini italijanskega izvora so po stoletja udomačeni v vseh jezikih; zakaj bi ne mogli ostati i v slovenščini? Začetkoma je v kratkem očrtana zgodovina menice, njen gospodarski pomen in funkcije deviz so tu posebno temeljito razložene. Preprost konkretni slučaj pojasnjuje bolje kot listi učenih stavkov. V pravniško razglabljanje se pisatelj ne spušča, kar je pri namenu knjige odveč in nemogoče, če naj bo knjiga kratka. Menično pravo je vsled kombiniranega mehanizma že itak za začetnika težko. Predno poznam detajlni pohod meničnih poslov, teorija študij le še bolj težkoči. Kaj mi pomaga, če še tako dobro poznam dele stroja, če pa ne razumem njegovega teka? To pisatelj upošteva. Posrečilo se mu je podati tek mehanizma v večji meri kot je navadno v manjših knjigah. Vendar sodim, da k popolnemu razumevanju nedostaje aplikacije menice na konkretno gospodarsko življenje, da bi knjiga tudi samouku nudila to, kar mora storiti sicer šola. Gospodarski vzroki, zakaj je menica postala, kako je nastal menični dolg, gospodarsko ozadje udeležbe tretjih oseb, njih odnošaji, menim da se zrcalijo ravno v onih delih menice, ki ne spadajo k njenim bistvenim delom. Pisatelj si je svest tega, kajti na straneh 22 in 23 posveča temu namenu več kot podobne knjige za praktičen uvod v menični labirint. Vendar pa omenja večino teh nebistvenih označb na menici le s kratko pripombo, kar bo marsikomu delalo težave. Vrlina knjige je, da že v tekstu navaja mnogo praktičnega, sama svetla okenca v temni gošči terminov. Za praktično uporabo kakor tudi za pravnike začetnike je Kudrova knjiga nad vse dobrodošla.

Aleš Peršin.

Arhiv (Beograd) prinaša v 1. in 2. številki 5. knjige: D. Subotić: Ideja odmazde u kaznenom pravu; D. M. Nedeljković: Odnos celine prema delovima u društvenim naukama; D. B. Namislovski: Nacrt razvoja sudstva u

srednjevekovnoj Srbiji; D. Dj. Tasić: Odgovornost države po principu jednakosti tereta XII, XIII; D. A. Verona: Nekoliko razmatranja de lege lata i de lege ferenda prilikom prvoga rešenja stola sedmorice u pomorsko-pravnim poslovima; D. B. Kučić: Povodom nacрта agrarnog zakona za Dalmaciju.

Mjesečnik (Zagreb) ima v številkah 9., 10, in 10.: Ž. M. Perić: Glavne karakterne crte ustava kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca od 28. jun. 1921; Dr. Fr. Milobar: Poslije neuspjeha proletarskih revolucija; D. A. Verona: Iz pravosudja stola sedmorice u pomorskim poslovima; D. F. Šilović: Nužna obrana za zaštitu spolnog poštenja; I. Z. Galić: Konkordat između rimske stolice i kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca; dr. M. Kasumović: Jedna pogrešna praksa; Dr. I. Štern: Nekoliko riječi o zaštitivanju i kažnjavanju mladeži; Dr. M. Vranić: Tužbovni zahtjev u stranoj valuti; Dr. I. Politeo: Obranički sudovi; Dr. F. Mogan: Comité maritime international association Jugoslave; Dr. S. Zuglia: Nekoliko primjedbi za primijenu uredbe br. 23.029 do 23.172 od 25. lipnja 1922 o privremenoj izmjeni pravila građanskoga parničkoga postupka za Vojvodinu.

Pravni Vestnik (Trst), 9. in 10. št.: Dr. H. Tuma: Kolektivna pogodba; Dr. F. Goršič: Verižnik in slična imena; Dr. M. Dolenc: Ivan Kavčnik †.

Právník (Praga), IX.—XI. snopič: Du statut des fonctionnaires en France; D. A. Glos: Pravni značaj okrajnih prosvetnih odborov; D. B. Klimberger: Nekateri razlike civilnopravnih redov, veljavnih pri nas in na Slovaškem; D. V. Hora: Pripravljalno delo za zenačenje civilnopravnega reda; Peti mednarodni kongres za letalsko pravo v Pragi; I. U. D. Leopold Heyrovský.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1922.

— (Kronika društva Pravnika.) Meseca oktobra in novembra je priredilo društvo pet diskusij o načrtu novega kazenskega zakona. Predavali so: dne 21. oktobra g. dr. Krivic: »Dolus in culpa po načrtu«, isti dne 28. oktobra: »Vračunljivost v načrtu kazenskega zakona«, dne 4. novembra dr. Lapajne: »Novo meddržavno kazensko pravo«, dne 11. in 18. novembra dv. sv. Regally: »Kazen in nje odmera po načrtu k. z.«. Predavanje dr. Lapajneteta prinašamo v današnji številki, vsebino ostalih predavanj bomo priobčili kasneje.

— (Osebne vesti.) Imenovani so: dvorni svetnik Josip Fon za podpredsednika okrožnega sodišča v Mariboru, višjedeželnosodni svetnik Albert Levičnik za svetnika pri višjem dež. sodišču v Ljubljani, sodna svetnika Franjo Posega za višjega deželnosodnega svetnika v Mari-